

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

 <https://innoworld.net>

 +998335668868

ILMIY JURNAL

ICJ JOURNALS
MASTER LIST

ISSN

INTERNATIONAL
COUNCIL
OF
SCIENTIFIC
JOURNALS
PUBLISHERS
INTERNATIONAL CENTER

doi

zenodo

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Google Scholar

open access.nl

INNOVATION TALABALAR AXBOROTNOMASI

3-JILD, 4-SON
2026

Jurnal quyidagi xalqaro bazalarda indekslanadi:

Google Scholar digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

Ilmiy jurnalning rasmiy sayti:

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

3-JILD, 4-SON | APREL - 2026 |

+99833 5668868 | www.innoworld.net | @Anvarbek_PhD

ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHI PSIXOLOGIYASI VA PEDAGOGIK MAHORATI

Andijon davlat pedagogika instituti filologiya fakulteti o'zbek tili va
adabiyoti yo'nalishi talabasi

toxtaraliyevahusnigul@gmail.com

Tel: +998935238307

To'xtaraliyeva Xusnigul

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchi psixologiyasining mazmun-mohiyati, pedagogik faoliyatdagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, o'qituvchining shaxsiy xususiyatlari, emotsional barqarorligi, kasbiy motivatsiyasi hamda o'quvchilar bilan psixologik munosabatining ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilingan. O'qituvchi psixologiyasining zamonaviy ta'lim tizimidagi dolzarbligi va pedagogik mahoratni shakllantirishdagi roli ochib berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik faoliyat, kasbiy motivatsiya, muloqot, psixologik muhit, pedagogik mahorat.

Annotation: This article discusses the essence, role, and importance of teacher psychology in pedagogical activity. It also analyzes the influence of a teacher's personal characteristics, emotional stability, professional motivation, and psychological relationship with students on the effectiveness of education. The relevance of teacher psychology in the modern education system and its role in developing pedagogical skills are also highlighted.

Keywords: pedagogical activity, professional motivation, communication, psychological environment, pedagogical skills.

Аннотация:

В данной статье раскрываются сущность, роль и значение психологии учителя в педагогической деятельности. Также анализируется влияние личностных качеств учителя, его эмоциональной устойчивости, профессиональной мотивации и психологических отношений с учащимися на эффективность образовательного процесса. Освещается актуальность психологии учителя в современной системе образования и её роль в формировании педагогического мастерства.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, профессиональная мотивация, общение, психологическое атмосфера, педагогическое мастерство.

Kirish

O'qituvchi psixologiyasi pedagogik faoliyatning muhim va ajralmas qismi hisoblanadi. U o'qituvchining ruhiy holati, shaxsiy xususiyatlari, kasbiy motivatsiyasi, o'quvchilar bilan muloqot uslubi hamda ta'lim jarayonidagi psixologik yondashuvlarini o'rganadi. Har bir o'qituvchi faqat o'z fanini mukammal bilishi bilan emas, balki o'quvchilar bilan to'g'ri muomala qila olishi, ularning ichki kechinmalarini tushunishi va darsda ijobiy psixologik muhit yarata

olishi bilan ham ajralib turadi.ⁱ Shu sababli o'qituvchi psixologiyasi zamonaviy ta'lim tizimida alohida ahamiyat kasb etadi.

O'qituvchi psixologiyasi pedagogning ichki dunyosi bilan uning kasbiy faoliyati o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ifodalaydi. O'qituvchining kayfiyati, hissiy barqarorligi, sabr-toqati, ijobiy fikrlashi va o'zini boshqara bilishi dars jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar o'qituvchi ruhiy jihatdan barqaror, samimiy va adolatli bo'lsa, sinfda sog'lom psixologik muhit yuzaga keladi. Aksincha, asabiylik, befarqlik yoki qo'pollik o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini pasaytiradi. Shuning uchun pedagogik faoliyatda psixologik yetuklik o'qituvchi mahoratining asosiy belgilaridan biri sanaladi.ⁱⁱ

O'qituvchi shaxsida bir qator muhim psixologik fazilatlar mujassam bo'lishi kerak. Avvalo, empatiya, ya'ni o'quvchining ruhiy holatini his qila olish qobiliyati juda muhimdir. Empatik o'qituvchi o'quvchining xatolariga faqat tanbeh bermaydi, balki uning sababini tushunishga harakat qiladi. Shuningdek, sabr-toqat o'qituvchi uchun eng zarur sifatlardan biridir. Chunki har bir o'quvchining qabul qilish darajasi, xarakteri va qiziqishi turlicha bo'ladi. Adolatlilik esa o'quvchilar orasida ishonch va hurmatni shakllantiradi. O'qituvchining emotsional barqarorligi, o'zini nazorat qila bilishi, vaziyatga mos munosabat bildirishi ham pedagogik muvaffaqiyatning muhim omillaridan hisoblanadi.ⁱⁱⁱ

Ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik munosabatga bog'liq. O'qituvchi o'quvchiga hurmat bilan yondashsa, uning fikrini tinglasa, rag'batlantirsa va xatolarini tushuntirish orqali tuzatsa, o'quvchi darsga nisbatan ijobiy munosabatda bo'ladi. Bunday muhitda o'quvchi o'zini erkin his qiladi, savol berishdan qo'rqmaydi, darsda faol qatnashadi va o'ziga bo'lgan ishonchi ortadi. Aksincha, doimiy tanbeh, kamsitish, adolatsiz baholash yoki qo'pollik o'quvchining psixologik holatiga salbiy ta'sir etadi, unda qo'rquv, tortinchoqlik va darsga nisbatan befarqlikni keltirib chiqaradi. Shuning uchun o'qituvchi-o'quvchi munosabati insonparvarlik, sabr-toqat va pedagogik takt asosida qurilishi lozim.

Pedagogik muloqot — bu o'qituvchining o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan olib boradigan maqsadli, tarbiyaviy va ta'limiy aloqasidir. Muloqot orqali o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchiga ruhiy ta'sir ko'rsatadi, unda o'ziga ishonch va motivatsiya uyg'otadi. Yaxshi muloqotga ega o'qituvchi o'quvchilar bilan iliq munosabat o'rnatadi, sinfda samimiy muhit yaratadi va darsni qiziqarli tashkil eta oladi. O'qituvchining nutqi ravon, tushunarli, muloyim va aniq bo'lishi kerak. Shuningdek, u o'quvchini tinglashni, uning savollariga e'tibor bilan javob berishni ham bilishi zarur. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.^{iv}

O'qituvchilik kasbi katta mas'uliyat talab qiladigan kasblardan biridir. Darslarga tayyorgarlik ko'rish, hujjatlar yuritish, o'quvchilar bilan ishlash, intizomni saqlash, ota-onalar bilan muloqot qilish va yuqori natijalarni ta'minlash o'qituvchidan katta ruhiy kuch talab etadi. Natijada o'qituvchida stress holatlari

paydo bo'lishi mumkin. Agar stress uzoq vaqt davom etsa, bu kasbiy charchashga olib keladi. Kasbiy charchash o'qituvchining darsga bo'lgan qiziqishini pasaytiradi, unda asabiylik, ruhiy toliqish va befarqlikni yuzaga keltiradi.

Shu sababli o'qituvchi o'z salomatligi va psixologik holatiga e'tibor berishi, dam olishga vaqt ajratishi, hissiyotlarini boshqara olishi va o'z ustida muntazam ishlashi zarur.^v

Hozirgi kunda ta'lim jarayoni tobora murakkablashib bormoqda. Zamonaviy o'quvchilar bilan ishlashda faqat bilim berishning o'zi yetarli emas. O'qituvchi ularga individual yondashishi, ularning qiziqishlari, ehtiyojlari va psixologik holatini inobatga olishi kerak. Ayniqsa, bugungi kunda ijtimoiy-emotsional rivojlanish, o'quvchilarning ruhiy farovonligi va sog'lom sinf muhitini yaratish muhim vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Bunday vazifalarni bajarishda o'qituvchining psixologik tayyorgarligi va kasbiy madaniyati hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qituvchi o'z hissiyotlarini boshqara olsa, o'quvchilarning kayfiyati va ehtiyojlarini to'g'ri tushunsa, ta'lim sifati ham yuqori bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, o'qituvchi psixologiyasi ta'lim-tarbiya jarayonining eng muhim omillaridan biridir. O'qituvchining psixologik tayyorgarligi, emotsional barqarorligi, muloqot madaniyati, sabr-toqati va o'quvchilar bilan to'g'ri munosabat o'rnatishi dars samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchi qanchalik psixologik jihatdan yetuk bo'lsa, u shunchalik o'quvchilarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, sinfda sog'lom muhit yaratadi va ta'lim sifatini oshiradi. Shu bois o'qituvchi psixologiyasini chuqur o'rganish va amaliyotda qo'llash bugungi ta'lim tizimi uchun nihoyatda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. What you need to know about social and emotional learning. 2024
2. UNESCO. Mainstreaming social and emotional learning in education systems: Policy guide. 2024.
3. Nurullo o'g'li, A. A. (2023). SHARQ MUTAFAKKIRLARINING ASARLARIDA PSIXODIAGNOSTIKAGA DOIR QARASHLARI. TAPAҚҚИЁТ, 13.
4. Vaxabova, O. G. (2024). GLOBALLASHUV SHAROITIDA AXBOROT MUHITINING YOSHLAR IJTIMOY NORMALARI SHAKLLANISHIGA TA'SIRINING PSIXOLOGIK JIHATLARI. Современное образование (Узбекистан), (12 (145)), 46-51.
5. O'gilxon T, V. (2023). Axborot muhiti yoshlar ijtimoiy normalari shakllanishiga ta'sirini tadqiq etishning metodik jihatlari. Современное образование (Узбекистан), (11 (132)), 15-22.
6. Guljahon, A. (2026). INSON ONGINING TARAQQIYOTI VA ONGSIZLIK JARAYONLARINING PSIXOLOGIK MOHIYATI HAMDA ULARNING O 'ZARO BOG 'LIQLIGI. Ustozlar uchun, 93(4), 387-391.
7. Muhlisaxon, K. (2026). YOSH VA PEDAGOGIK PSIXOLOGIYA FANINING TADQIQOT SOHASI VA MUAMMOLARI. HOZIRGI KUNDAGI RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI YOSH BOLALAR PSIXIKASIGA TASIRI. Ustozlar uchun, 93(4), 372-379.
4. Cui, L. C. The Role of Teacher–Student Relationships in Predicting Teachers' Occupational Wellbeing, Emotional Exhaustion, and Enthusiasm. Frontiers in Psychology, 2022.
8. Xie, F., Derakhshan, A. A Conceptual Review of Positive Teacher Interpersonal Communication Behaviors in the Instructional Context. Frontiers in Psychology, 2021.
10. Pedditzi, M. L., Nonnis, M., Nicotra, E. F. Teacher Satisfaction in Relationships With Students and Parents and Burnout. Frontiers in Psychology, 2021.